

המדד ועליית המחירים – השפעות על תקציב המשפחה / אבינעם גואלמן

מידי כמה חודשים, מתבשרים אנו שוב ושוב על התייקרות מוצרים רבים בחנויות, שחלקם הינם מוצרי יסוד המצויים בכל בית. רובנו, בא נודה עלה אמת, שומעים מידי פעם ברדיו או קוראים בעיתון על "עליית המדד", ולא ממש מבינים מה זה מדד, למה זה משפיע עלינו ומה אנחנו צריכים לעשות כדי להיות מוכנים לעליית מדד הבאה.

מדד המחירים לצרכן מודד את השינוי במחירו של סל תצרוכת קבוע המורכב ממוצרים ושירותים שונים שמשק בית ממוצע במדינת ישראל נוהג לצרוך. כדי לדעת איך ועד כמה משק בית ממוצע צורך את הסל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עורכת מדי שנה סקר המכונה: "סקר הוצאות משק הבית". ביום ה-15 לכל חודש, מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את מדד המחירים לצרכן לחודש הקודם.

למעשה התייקרות של מחירים, באה לידי ביטוי בשיעור עליית המדד. בשביל להמחיש את הדברים, ניקח לצורך הדוגמה משפחה, שמוציאה סך של 10,000 ₪ לחודש בממוצע, לאחר עליית המדד, יתייקרו הוצאותיה בסביבות 500 ₪ לחודש, או כ- 6,000 ₪ לשנה!

למעשה כתוצאה מהתייקרות המדד, מתייקרים סעיפי הוצאה רבים, כגון המשכנתא, הדלק, החשמל, מוצרי יסוד, ריבית על המינוס בבנק ועוד.

שינויים במדד, המשפיעים על גידול ההוצאה, מחייבים את המשפחה להיות ערוכה בהתאם, על מנת לא להגיע למצב שהמינוס יגדל, וככל שיעבור הזמן, ללא טיפול במצב, נשלם עוד ועוד ריבית לבנקים. מצב זה בו משפחה נכנסת למינוס בחשבון הבנק שלה, גורר בדרך כלל את המשפחה לפנות אל הבנק במטרה לקחת הלוואה כדי להתמודד עם המינוס. בשלב הראשון, לכאורה, המצב הוקל, אך כעבור כמה חודשים, מוצאת עצמה שוב המשפחה באותו מקום, רק שעתה היא כבר חייבת לבנק עוד כמה עשרות אלפי שקלים, עם מינוס גדול יותר בחשבון הבנק שלנו.

מצב זה, בתוספת שימוש לא אחראי באמצעי תשלום, כגון כרטיסי אשראי מביא מהר מאוד את המשפחה למה שמכונה "סחרור הלוואות".

"סחרור הלוואות" הינה תופעה, הנגרמת כתוצאה מהגדלת הפער השלילי בין ההכנסות להוצאות. כשלמשפחה קיים אוברדרפט של 20,000 ₪, היא תשלם עליו בשנה קרוב ל- 2000 ₪ ריבית. אם המשפחה תחליט לקחת הלוואה כדי "לסגור" את האוברדרפט, בפריסה של 12 חודשים, היא תשלם כל חודש בסביבות 1700 ₪, דבר שיוביל אותה להגדלת ההוצאה החודשית שלה לבנק כל חודש, וליחס שלילי בין ההכנסות להוצאות. ככל שנטפל מהר יותר באוברדרפט נמוך, כך סיכוינו להיחלץ מהסחרור גדול יותר, ואף נוכל לעשות זאת עם פחות ופחות צלקות.

בשלב הראשון יש להבין את תמונת המצב אליה נקלענו, על ידי הכנת טבלת "מאזן" של הוצאות והכנסות, ונבין אולי בפעם הראשונה בחיינו את הפער השלילי בו אנו נמצאים. מומלץ לעשות זאת על ידי בחינת 3-4 חודשים אחרונים, בה נבדוק את ההכנסות אל מול ההוצאות. לאחר שנבין את תמונת המצב, נוכל גם להבין, שכלל שהזמן יחלוף, יגדל הפער שמצאנו ויגיע למימדים מפחידים, אלא אם נחליט לקחת את עצמנו בידיים ולעצור את המצב הלא שפוי הזה.

בשלב הזה, עלינו לבנות "תקציב" חדש למשפחה, כאשר בבניית התקציב עלינו להקפיד על הכללים הבאים: ראשית עלינו לבנות תקציב כזה, שבו "הפער" בין ההוצאות להכנסות יהיה "חיובי". בבניית התקציב רצוי שבסעיף הוצאות נציב סעיף בגובה של 5% מההוצאות לטובת חסכון למקרים בלתי צפויים, כגון מקרר שהתקלקל, מזגן שהפסיק לעבוד וכו', ובנוסף, מומלץ להקצות בין 5%-10% נוספים לצמצום המינוס.

בניית תקציב היא מלאכה לא קלה כלל- ובשלב הראשון מומלץ להתחיל ברישום סדרי העדיפויות שלכם. חשבו על הוצאות שיותר קשה לוותר כעת, לעומת הוצאות שאתם חושבים שאם קצת או הרבה מאמץ תוכלו לצמצם. את ההוצאות שהחלטתם לצמצם בשלב זה, תפחיתו בסעיפי הוצאות הרלוונטיים. החלטות אלו, רצוי לקבל בפורום גדול ככל שניתן של המשפחה, כך שכל בני המשפחה יהיו שותפים להחלטות וישתפו פעולה.

בכל משפחה, נגלה כי יש הוצאות רבות שבעזרת מו"מ ולחץ על חברות השיוק והספקיות השונות ניתן יהיה לצמצם את ההוצאות שלנו, בעשרות עד מאות שקלים בחודש. חשבו כמה הוצאות יש למשפחה כגון- מנוי לעיתון, טלוויזיה, טלפונים, פלאפונים, עמלות הבנקים, הוצאות המזון וכדומה. זה אולי נראה בהתחלה מסובך, אבל זה בהחלט אפשרי.

נסו לבצע את הקניות שלכם, בדגש על הוצאות המשתנות, במזומן, ולא להתפתות לרכישות באשראי. נסו להימנע ככל שניתן מרכוש בתשלומים. ככל ידוע קובע שאם נגמר לך המזומן, כנראה שלא תוכל לחרוג מהתקציב שלך.... ולכן עדיף לפחות עד שתגיעו לאיזון מלא, לרכוש בעיקר במזומן.

לאחר שהצלחתם להתייעל ולהתאזן, חשוב כי תקפידו לשמור על האיזון הזה לאורך זמן, ווזאת תעשו על ידי "בקרה שבועית / חודשית" להוצאות שלכם, וכך תוכלו, במידה חרגתם, לתקן מיד בשבוע שלאחר מכן, ולשמור על האיזון כראוי.

הכותב הינו יועץ ומאמן לכלכלת המשפחה ועסקים קטנים